

TATOO

(po Sloterdijku)

Početak u nemogućem, pišem ono što vidim; što napišem, ne vidim. Na mom čelu, među mojim plećima, zapisano je svedočanstvo poezije: pevati o izgubljenom. Kao Orfej, okrenuće se i zapevati. Kao Arto, pokušaću da olovkom ispišem sopstvena leđa. U moje meso urezane su praslike, pre nego što nahrupiše reči, a potom i knjige, koje će, prelistavajući sebe same, pomisliti da su one onaj koji piše, a neće umeti da se pročitaju. Svedok prethodi pesniku. Noć je lažna osama, dan je zona smrti.

IN A BROKEN DREAM

Zaboravih kafe i loze ispijane po dubrovačkim stepeništima, ne sećavši se, više, rimskih semafora, kornvolskih cirusa i ostalih opštih mesta napabirčenih sa negdašnjih putovanja – dostaje mi da snatrim, da izmišljam Ameriku, da zamišljam Njujork kao kakav pozorišni komad, da ga prepisujem kroz sopstveno ludilo; ostaje mi da se na terasi, tom surogatu vrta, sâm, poput opuška bačenog u zaparloženi travnjak, skrijem u balkanskoj flori, da se pritajim i ćutim u slomljenom snu. I da – umiven i očešljan, hineći blaziranost – gustiram svoj instant kapučino.

FILM NOAR

(po Ronaldu Leingu)

Pijan i stondiran, ležim na blatnjavom, raskvašenom pločniku, podno zgrade u kojoj živim, licem uronjenim u vlastitu bljuvotinu. Nevoljan sam i nesposoban da se pomerim ili pridignem. Svet je skrajnut i okreće se. A nigde mene, nigde stvarnosti – samo kovitlanje rasutog, rastočenog ega. Pahulje što provejavaju neprirodno su teške: kao kamenje, kao Magritov Zamak u Pirinejima. Kada zatvorim oči vidim sebe kako nepomičan ležim u bljuzgavici, pod stepeništem što vodi u sigurnost stana, u svet pouzdane predmetnosti; kada otvorim oči, razabiram vrtoglavu lift za gubilište.

*Jurij Mamljejev***DVE AMERIČKE PRIČE****KEROL**

Živeo je u rupi. I zvali su ga ženskim imenom - Kerol.

Kerol nije shvatao ko je on zapravo i šta je ustvari: dvadeseti ili dvadeset i treći vek.

Nije to bilo zato što je živeo u rupi. Kerol je ponekad znao da izmili iz te rupe. Ali ono što je video, gušilo ga je. Tamna, strašna njujorška noć.

Kad bi izlazio napolje, shvatio bi da je načisto propao, prokletinja, zaglibljena u paklenu magmu, baš kao i ovaj preodurni Grad Snova.

Ponekad je osećao, na primer, da mu na glavi umesto ušiju izrastaju dva uda, ogromna, duga i sveobuhvatna. Po naročito uočljivim pokretima ovih udova bilo je moguće proricati, kako se to kaže, budućnost. Ali budućnosti nije bilo. Čim bi se promolio iz svoje rupe, gušila ga je crna noć, sa rukama dugačkim kao u hobotnice.

Pokušavao je da peva popularne pesme ali ništa nije pomagalo.

Nekoliko puta, napuštajući svoju štenaru, doživeo je i radosti.

Jednom, kada je video čoveka kako leži i lokvi krvave mokraće, dok se mokraća iznutra presijavala nad njegovom glavom. Kerol je i sam shvatio zašto mu je to pričinjavalo takvu radost.

Drugi put je osetio radost kada je poljubio mačku. U stvari to uopšte nije bila mačka. Gledala su ga dva čudna oka, oči haringe kao zanete u muziku sfera. I on poljubi te oči. I čak nije ni osetio da je kleknuo i da ga neko ogroman i taman lju-bi otpozadi, bacivši ga u bunilo.

To su ta dva slučaja, kada je bio obuzet radošću ili prosto spreman na smeh...

Ali ga je crni čelični krug sve više okivao.

Voleo je da se krije od njega u svojoj rupi. Tamo je nalazio smrad, pacove, bubašvabe i drugu živež.

Sklopčavši se, tonuo je u san u toj rupi, i lice mu je dodirivalo noge. Tako je bilo sigurnije. Uokolo su promicali razni smrdljivci ali to nije menjalo na stvari.

Kerol je ponekad plakao. Ali on je plakao ne znajući da plače. Suze su tekle ka unutra, a ako bi tekle ka napolje, držao bi ih za sline. Nazebu ne možeš umaći.

Pravi kraj je nastupio kada je izašao iz rupe (definitivno izašao). U rupi je smrad od izlučevina, bubašvaba i pacova postao tako neizdrživ, da je „ono“ (Kerol nikad

sebe nije smatrao ženom, zato je o sebi razmišljao u srednjem rodu) reklo: „Dosta je bilo, više ne mogu...”

I to „dosta je bilo, više ne mogu” izvelo ga je na ulicu, na slobodu. Ali tada je crna njujorška noć stala da ga guši.

I nežno-vazdušasti Kerol stade da umire. Prvo umrede njegovo sećanje: Kerol odjednom spoznade da ne zna ko je. Da li se nekada rodio ili je već umro? Da li je imao oca i mater, i ako jeste, ko su oni bili? Ništa nije znao, kao da je postojao samo ovoga trenutka, a prošlosti nikada nije imao. Sećao se samo svoga imena: Kerol. Žudnja za sećanjem se, istina, ponekad, javljala. Prišao je psu (ljudima se bojao da pride, smatrao ih je demonima) i upitao ga, ko su bili njegovi - Kerolovi - otac i majka. Psić je zarežao, ni na šta ne pristajući.

Uskoro je Kerol izgubio predstavu o mestu - gde se nalazi. Ogromni grad mu se učini crnom šumom, sa druge strane zemlje, a podzemni metro - to su, kao, njeni stanovnici.

„Kako li sam tako zalutao?” - pomisli Kerol.

Na uglu kod hrama i banke poče da mu umire telo. Njegov krah Kerol spoznade s nekom neovdašnjom, neljudskom tugom. Oduzeše mu se noge, a onda se oduzetost podizala sve više i više...

On pade, a preko njega protutnjaše demoni. Oduzetost mu zahvali celo telo, kao da se pretvori u komad nepostojanja.

A onda poče da iščezava i svest. Otpliva iz pameti ime, i Kerol zaboravi kako se zove. Čililo je i osećanje nevidene, visoke, uperene naviše prema patološkim zvezdama, tamne šume, koja se nalazi sa druge strane zemlje.

U poslednjem trenutku Kerol zažele da šapne nešto nežno autobusu - stanovniku te šume, i svest ga napusti.

Sahranili su ga bog sveti zna gde. Ali se Kerolu u grobu odjednom vrati sećanje, a onda svest (jedino se, ovaj, telo ne povraća: brzo se raspadalo zbog blizine drugih leševa u ovoj zajedničkoj grobnici za siromahe).

I Kerol se, ležeći u grobu, raskalašno kikota u mislima. Setio se svog imena, svoje majke i oca, znao je gde se sada nalazi (a upravo u grobu) i da se nad njim prostire veliki grad.

Ali se Kerol kikota i zato jer je shvatio: umro je zauvek i uskoro će mu se svest transformisati, isto kao što mu se transformisalo telo.

ONO

Ono je bilo veliko, čudno i nimalo nalik na čoveka. Pa i nije imalo ljudskog staništa: samo prijavljuje kavez u „hotelu” za siromahe u Njujorku. Ono se celog dana cerekalo posmatrajući gledajući na svoj odraz. U stvari, odraza nije bilo, tačnije, bila je mrlja koja je ličila na njega.

Ko je on bio? Ono je sebe zvalo „on”, jer je imalo ud, jedan-jedini, ali do te mere ispošćen, da ga je smatrao dlakom.

Elem, nije znao ko je. Možda je nekada bio veoma samouveren čovek, ali ima već nekoliko godina kako je izgubio svako samopouzdanje.

S kim je kopulirao? Definitivno s bubašvabom. Bubašvaba je u njegovoj štenari bilo mnogo, čak u izobilju, računajući na najvatreniju ljubav, ali ta bubašvaba je bila jedinstvena. (Sve u svemu, našeg junaka neverstvo nije privlačilo). Ta bubašvaba mu je, osim toga, zamenjivala domaću mačku. „Jedina” mu je padala s plafona na ud, bez obzira što je ud bio kao dlaka. Nije ud, nego upravo bubašvaba „činila” ljubav...

- How are you? How are you?

- Voliš li me? - pitao je on ponekad svoju bubašvabu, dok je ona puzala po njegovom truhu.

Ne, „ono” nije bio emigrant. Tačnije, bio je emigrant ali s druge, duhovnije strane. I negde u dubini je postao lokalni stanovnik i, znači, optimista.

On je, na primer, uvek govorio „how are you” bubašvabi kada je ova domilila na njegov ud. Posle je, nakon parenja, koje je podsećalo na čvrsto prijateljstvo, „ono” prinosilo bubašvabu očima i plakalo (jer se sa ženama-ljudima „ono” osećalo još usamljenije). Onda je „ono” gledalo televizor, pokupljen na otpadu.

U televizoru su se belasala belozuba božanstva. Njihovi atributi su bili dolari. Onda su pucali, ubijali se i čitali propovedi.

„Ono” se plašilo. I u odgovoru htelo opet da se pari sa bubašvabom. Ali „jedina” nije uvek bila pri ruci. Tada je „ono” izmišljalo bubašvabu...

Ponekad je „ono” išlo u šetnju. Pogotovo uveče, kada su se njujorški policajci, okičeni pištoljima, automatima i racijom, povlačili u mrak - pod zemlju, da traže ubice. Tada se on zavlačio u vedro koji se nalazilo preko puta hotela. Vedara je bilo mnogo, ali on je odabrao samo jedno. Možda zato što se u njega praznila ogromna crnkinja koja je poludela kada je u izlogu radnje videla veliki briljant.

Miris njenog izmeta obuzimao je „ono” tako da je skoro tonuo u san, zagnjurivši glavu u vedro. Taj miris je, očito, bio bolji od mirisa njujorškog metroa, i uspavljavao ga je. Ali više od svega je voleo da sanjari u takvom položaju.

Privlačio mu se, na primer, Satanin ud - hladan i neobuhvatan, kao oblakoder, uperen prema mesecu. On sam se ponekad penjao liftom na kraj nekog oblakodera i tada je u noćnim svetlima video hiljade takvih živih čudovišta... Međutim, on je voleo Satana. Voleo je i da se kikoće na oblakoderu, naklonivši glavu u noć. Nikada nije pozeleo da skoči dole, pa i zaštitne rešetke su bile ubedljive. Zašto skakati dole, kada se može skočiti uvis, visoko-visoko iznad ovih supermarketa, i leteti kao neki crni slepi miš nad gradom...

Ali jedanput je „ono” odlučilo da prekine sa svim tim maštarijama. Počela je mučna njujorška noć sa urlikanjem ispod zemlje, s ciklom prostitutki iz ništavila i sa zlatom u izlozima. „Ono” zaplaka: ne zato što mu se ne sviđa ova civilizacija, nego zato što je „ono” odjednom rešilo da umre. Ne plače svako biće kad odluči da umre. Neko umire kao maneken.

„Ono” je znalo za to još iz vremena kada je bilo biznismen: njegovi ortaci su umirali baš tako.

Nekada ranije „ono“ je imalo maleni nagon za smrću, najviše posle orgazma, i naročito s prostitutkama. Ali više mu je bilo muka od tih jevtinih prostitutki, na koje je dobro trošio. Sve je to koješta, vreme je da se jednom za svagda svrši. Što je najglavnije, nije bilo novca u izgledu, a kakva je to sloboda bez novca. A osim toga primetio je da se pored umivaonika nije pojavila čudna crnkinja (posle su je videli oni što pišaju po metrou). Pored kontejnera je stajala stara belkinja, još strašnija od crnkinje, kao da je izronila iz njujorškog metroa dvedeset i prvog veka.

Stara belkinja (kosa joj je bila ofarbana u rde – u boju zlata) nagnula se nad vedrom gde više nije bilo blistavog crnkinjinog izmeta, samo su se negde u dubini zakomešali pacovi.

Žena je pevala u vedro nekakvu himnu. „Ono“ oprezno priđe njenoj zadnjici:

– How are you?

Kada je „ono“ ponovilo svoj pozdrav po deseti put, žena je podigla glavu i pogledala ga. I onda je „ono“ shvatilo: to je sve, vreme je da se svrši. Zaoriše se trube, mada je to bio samo pogled. Nije znao kakve su boje oči ove žene - modre, zelene, crne ili blede-plave? Ali zar je suština u boji ili čak i u izrazu?

„Ono“ urliknu. Bio je to zastrašujući, mrtvački vapaj, koji ipak nije podsećao na uobičajeno zavijanje ispod njujorške zemlje. „Ono“ se spusti na sve četiri. Ispred je bio uzani prolaz - takozvana ulica, pritisnuta oblakoderima, i ona je bila patološki dugačka, ta ulica, neprekidna, tako da se video daleki horizont. I na tom horizontu je zijalo krvavo rumenilo. Kao da je plamtela svest đavola.

„Ono“ počeo da se lagano pretvara u sliku i priliku tog ognjenog oblaka, tačnije u njegov odraz. Prvo se pretvorila glava, a zatim planu trup.

I tada, u ognju, njemu se počeo prividati da se mnoštvo ljudi po bezbrojnim ulicama ovog grada pretvara u male ognjene oblačiće i da svi oni hrlje ka svom Centru - ka zloslutnom ogromnom rumenilu na horizontu... Ka rumenilu u kome ih neće biti.

(S ruskog prevela Draginja Ramadanski)

Biografija ruskog pisca i filozofa Jurija Mamljejeva (rođ. 1931. godine), prošlogodišnjeg dobitnika prestižne Puškinove nagrade, obuhvata skoro sva obeležja umetnika u totalitarnom društvu: robiju, pisanje za fioku, progonstvo, život u emigraciji. Njegova proza je čudna mešavina groteske i duboke misaonosti. Junaci su mu čudni, ponekad strašni ljudi, ljudi-monstrumi, koji žive u jednako čudnom i strašnom svetu, ali svi oni su i – mistični mislioci, pitnici u Veliko Nepoznato.

Andžej Bursa

NEIZABRANE PESME

ZGASNI MESEČE

Sa mecom u ruci dečak je zaspao
Grad tiho kao tajna teče
Izdajice što si kraj prozora stao
Zgasni zgasni meseče!

Srebrne kože mesečine su pasle
Mesec plače zelenim suzama
Mesec je samo za odrasle
Zakloni prozor zakloni prozor mama

Kroz zeleno lišće sa visine
Mesec na odrasle silazi
Dečak ima tek tri godine
On se u tuzi još ne snalazi

Biće još puno olujnih večeri
Srebrnih gradova puno gorčine
Ustani majko zavesu na prozor pomeri
Sakrij me sakrij od mesečine

U TRAMVAJU

ušli su nepravilno
noseći bol za ocem
kondukter nije ni pisnuo
blokiral su polovinu vagona
niko nije ni trepnuo
bol za ocem
važna stvar
za ocem bol
i još su nas opominjali ljudi
naša bol je sveža
isprljaće sedište
beli pokrivač
šteta je
da se isprlja
o naša bol za ocem